

Sommarnatten på duken: hur Midsommardans blev till

Berättelse

Ett ljus som inte ville stanna

Sommaren 1897 kunde man se en man stå ute i den ljusa kvällen i Mora med en duk framför sig och penslar i handen. Mannen var Anders Zorn, vid det här laget en av världens mest hyllade konstnärer, och han hade satt upp ett mål som var långt svårare än det kanske först verkade. Han ville måla en stor tavla om midsommar – men inte i vanligt dagsljus. I stället ville han fånga det säregna ljus som bara finns i en nordisk sommarnatt, det ögonblick då solen redan har sjunkit men himlen ändå dröjer kvar i ett mjukt, blåaktigt sken.

Det var ett vågat beslut. Det rätta ljuset varade nämligen bara en kort stund varje kväll. Så fort solen hade gått ner hade Anders några få timmar på sig, men snart förändrades färgerna och stämningen var borta. Att måla en hel tavla under en enda sådan kväll var omöjligt. Därför fick han i stället gå ut gång på gång, kväll efter kväll, under juni och en bit in i juli. Bit för bit, kväll för kväll, växte bilden fram på duken.

Paret som dansar

Det Anders målade var ett par som dansar framför ett rött trähus. Mannen och kvinnan bär Dalarnas folkdräkter, och rörelserna är så levande att man nästan tycker sig höra musiken. En bit längre bort i bilden reser sig en hög midsommarstång mot himlen. Men här gjorde Anders något oväntat: han ställde inte stången i centrum, som man kanske hade väntat sig av en midsommarbild. För honom var det inte själva firandet eller traditionen som var det viktigaste, utan något svårare att fånga – dansen, värmen, doften av en sommarnatt och framför allt ljuset som låg över alltsammans. Han ville att den som betraktade tavlan inte bara skulle se en midsommarfest, utan känna stämningen i den.

En idé från en resa

Tanken på motivet hade fötts redan året innan. Anders hade gett sig ut på en resa tillsammans med prins Eugen, som själv var en skicklig landskapsmålare och en stor beundrare av den svenska naturen. När de stannade till i en by i trakten samlades folk och började dansa, och stämningen blev så stark att prinsen genast uppmanade Anders att måla just det. Det dröjde dock till nästa sommar innan Anders verkligen gav sig i kast med den svåra uppgiften. När han väl gjorde det, lade han hela sin kunskap och hela sitt tålamod i arbetet.

Den världsberömda mannen och hembygden

Det säger något om Anders Zorn att han valde just detta motiv. Han hade nyligen flyttat tillbaka till Mora efter många år utomlands, där han hade rest mellan länder och städer och målat rika, mäktiga och berömda människor. Hans namn var känt i flera världsdelar. Ändå var det inte en furste eller en

president han nu satte all sin skicklighet på, utan ett vanligt dansande par i sommarnatten – ett enkelt, äkta ögonblick ur den hembygd han älskade. På sätt och vis möts två sidor av Anders i den här tavlan: den världsvane mästaren och dalmasen som aldrig riktigt lämnade Mora i sitt hjärta.

Ett verk som blev en symbol

Resultatet av alla dessa kvällar blev tavlan *Midsommardans*. Den kom att räknas som ett av Anders Zorns allra finaste verk och med tiden som en av Sveriges nationalskatter. År 1903 fick Nationalmuseum i Stockholm tavlan i gåva, och där hänger den fortfarande. För många människor har den blivit mer än en målning. Den har blivit själva bilden av hur en svensk midsommar ser ut och känns: det ljusa nattljuset, de fina dräkterna, dansen som tycks fortsätta tills solen kommer tillbaka.

Bakom detta lugna, drömlika intryck ligger något som lätt glöms bort: ett envist, tålmodigt arbete. En berömd konstnär som gång på gång gick ut i kvällen för att jaga ett ljus som inte ville stanna, tills han till sist hade fångat det på duken.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
hyllad	mycket beundrad och uppskattad
säregen	speciell och ovanlig
ett sken	ett ljus, ofta svagt och mjukt
vågad	djärv, som innebär en risk
vara (varade)	här: hålla på under en viss tid
en folkdräkt	traditionella kläder från en viss bygd
en betraktare	en person som tittar på något
en stämning	känslan i en stund eller på en plats
en furste	en kunglig person, till exempel en prins
ge sig i kast med	börja arbeta med en svår uppgift
en hembygd	trakten där man hör hemma
världsvan	van vid att röra sig i världen och bland fina människor
en dalmas	en man från Dalarna
en nationalskatt	något mycket värdefullt för ett helt land
envis	som inte ger upp

Läsförståelsefrågor

---

1. Vilket svårt mål satte Anders upp sommaren 1897?
  1. Att måla en tavla snabbare än någon annan
  2. Att fånga det speciella ljuset i en nordisk sommarnatt
  3. Att måla en amerikansk president
2. Varför kunde Anders inte måla färdigt tavlan under en enda kväll?
  1. Han var ofta sjuk
  2. Det rätta ljuset varade bara en kort stund efter solnedgången
  3. Han hade för få penslar
3. Hur löste han problemet med den korta tiden?
  1. Han gick ut och målade kväll efter kväll under flera veckor
  2. Han målade resten i dagsljus
  3. Han lät en lärling måla klart
4. Vad valde Anders att INTE göra i bilden?
  1. Han målade inget rött hus
  2. Han satte inte midsommarstången i centrum
  3. Han målade inga människor
5. Vad var det Anders framför allt ville att betraktaren skulle uppleva?
  1. Stämningen, dansen och ljuset i sommarnatten
  2. Hur stor midsommarstången var
  3. Hur många människor som var på festen
6. Hur föddes idén till motivet?
  1. Anders såg en tavla av en annan konstnär
  2. Prins Eugen uppmanade honom efter att de sett folk dansa på en resa
  3. Hans fru Emma bad honom måla midsommar
7. Vad menar texten med att "två sidor av Anders möts" i tavlan?
  1. Att han målade både dag och natt
  2. Att den världsvane mästaren och den hembygdskäre dalmasen syns i samma verk
  3. Att han använde två olika sorters färg
8. Stämmer påståendena med texten? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
  1. Anders hade nyligen flyttat hem till Mora efter år utomlands.
  2. Anders målade tavlan färdig på en enda sommarkväll.

3. Nationalmuseum fick tavlan i gåva 1903.
4. Prins Eugen hjälpte Anders att måla själva tavlan.
9. Texten avslutas med att en berömd konstnär "jagade ett ljus som inte ville stanna". Vad vill texten säga med den bilden?
10. Varför tror du att Anders, som var berömd för att måla rika och mäktiga människor, valde att lägga så mycket möda på ett vanligt dansande par?
11. Beskriv med egna ord, steg för steg, hur Anders bar sig åt för att måla *Midsommardans*. (Öppen fråga)

Diskussionsfrågor

- Bakom den vackra tavlan låg ett tålmodigt, envist arbete. Vad i ditt eget liv har krävt tålamod innan det blev bra?
- Anders var berömd ute i världen men valde att måla sin egen hembygd. Vad betyder den plats du kommer ifrån för dig i dag?
- *Midsommardans* har blivit en symbol för svensk midsommar. Vilken bild, sång eller maträtt skulle du säga är en symbol för en högtid i ditt hemland? Berätta.
- Anders ville att betraktaren skulle känna en stämning, inte bara se en fest. Kan en bild verkligen få oss att känna något? Diskutera.
- **Skriv (6 meningar):** Beskriv en kväll eller en plats som du gärna skulle vilja måla eller fotografera. Hur ser ljuset ut, vad händer där, och varför betyder den något för dig?